

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Égész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz kordva:	
Égész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Vidékre postán szállítva:	
Égész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésére vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, május 26.

Bankegyezmény.

Mintha meg ujulna a régi bujóciska, a régi titokzatosság. Megint lótnak-futnak miniszterei Bécsebe, megint válság hírel telik meg a levegő s csakugyan nem tudjuk miért?

Okul rendesen *Thunnak* azt az illoyális eljárását adják, hogy szeretné vissza szivni a Badeni által megajánlott bankügy rendezést.

Nem gondolnók, hogy ez maga olyan nagy háborút okozna, mert ebben a kérdésben igazán szó sincs arról, hogy az osztrákok engednének számukra valami előnyt, csupán az igazságos viszonyosságot adnák meg, aminek eddig sem volt volna szabad hiányozni.

A bankkérdés mai helyzete szerint a bank élén egy kormányzó és két alkormányzó áll. A kormányzót a két kormány előterjesztésére a király nevezi ki. A fennálló gyakorlat szerint a kormányzó felváltva magyar és osztrák alattvaló. Ha sorrend szerint magyar ember kerül kormányzásra, a magyar kormány tesz előterjesztést, a másik esetben az osztrák kormány. Jelenleg a bank kormányzója tudvalevőleg magyar ember, dr. Kautz Gyula. A két alkormányzót szintén a király nevezi ki és pedig az egyiket, mely a magyar igazgatóság élén áll, a magyar — a másikat az osztrák kormány előterjesztésére.

A főtanács tagjait a közgyűlés szabadon választja.

A bank a két államot az évi nyereségnek csak 7 százalékon felüli részéből és pedig felerészben részesíti.

A két állam ebben a nyereségben a kvóta arányában osztozik. A nyereség-részesedések azonban nem kerülnek közvetlen kifizetésre, hanem a 80 millió bankadósság törlesztésére fordítatnak.

Az új egyezményben stipulált megállapodások két részre oszthatók. Egyik a bank pénzügyi szolgáltatásszerű, a másik a bank jövő szervezetére vonatkozik.

Hogy a pénzügyi megállapodásokat megérthessük, tudnunk kell mindenképp, hogy a bank és a két kormány között már régebben egy súlyos pénzügyi differenciát képezett, az ugynevezett relációs nyereség kérdése. Mikor ugyanis a valutatörvényekben megállapították a relációt, a bank aranykészletének értékelése révén mintegy 3 millió forint nyereséghez jutott. A két kormány ennek a nyereségnek a felét magának követele, a bank azonban ennek a követelésnek a jogosultságát tagadta, azt állítván, hogy ez nem effektív és a bank gestiójából származó nyereség, hanem csak könyvelési differencia, a melyet a két állammal megosztani nem tartozik. E differencia tekintetében a két kormány ideiglenesen abban állapodott meg a bankkal, hogy a kérdés függőben maradt. A bank ezt a relációs nyereséget egyelőre devisekbe fekteti és külön tartalékként kezeli.

Már most nézzük az új megállapodásokat:

A bank az osztrák kormányának eredetileg 80, jelenleg mintegy 76 millió forintot tevő adósságából 16 millió forintot leír. Marad tehát 60 millió forint. Ebből az osztrák kormány 30 millió forintot arányban lefizet. A még fennmaradó 30 millió forintba törlesztés a szabadság lejártáig nem történik. Ennek a fejében

a két kormány lemond a relációs nyereségre való jogáról. A bank tartalék-alapját a alaptőkéhez csatolja. A 15 millió forinttal ilyen módon felemelt alaptőke után elért évi nyereségből két állam nyereség részesedése már 4 százaléknál kezdődik és pedig 5 százaléktól 6 százalékgig felerészben, 6 százaléktól kezdve két harmadrészben.

Ausztria és Magyarország ebben a nyereségben immár nem, a kvóta arányában, hanem felerészben osztozik.

Megengedett továbbá a banknak, hogy ingatlanait könyveiben mintegy 5 millió forinttal magasabbra értékelje és ez az összeg képezi aztán az új tartalék-alapot.

A mi már most a bank szervezetét illeti, itt is nagyon nevezetes változások vannak stipulálva.

A kormányzón és a két alkormányzón kívül még két helyettes kormányzó állás is kreáltatik. Az egyiket a magyar, a másikat az osztrák kormány előterjesztésére szintén a király nevezi ki.

A főtanácsosi állások fele szintén királyi kinevezések útján lesznek betöltve. A király által kinevezett főtanácsosok felét a magyar, felét az osztrák kormány terjeszti elő.

A főtanács tagjainak másik felét a közgyűlés választja — de nem szabadon. Mert ki van kötve, hogy a közgyűlés által választandó főtanácsosok felének is magyar alattvalóknak kell lenniök.

A főtanács magyar tagjai képezik a magyar igazgatóságot, osztrák tagjai az osztrák igazgatóságot.

Az igazgatóságok az eddiginél jóval nagyobb hatáskörrel lesznek felruházva

A „TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Érdemekben és jótékony alkotásokban nemes földi élet fejeződött be ma Winterhalter Antal, pápai praelatus, nagyvárad apát-kanonok halálával.

Mintaképe volt ő a régi magyar papnak. Áldott jó szívé, fogékony lélek minden nemes iránt, bőkezű ahol mások nyomorának enyhítéséről van szó, önmagához takarékos, egyszerű igényű.

Hála a Gondviselésnek, a váradi káptalan soraiban mindig szép számmal voltak ilyenek. Salamon, Szenczy, Alapy, Lajcsák, Szaniszló, Fogarassy, Hoványi és sok méltó társaik áldozatkészségének és jótékonyágának köszöni létét az a sok szegény-, árva- és nevelő-intézet, mely városunknak és egyházmegyénknek méltó díszét képezi s annyi áldást hoz a megye és város lakóira.

Egygyel kevesebb van ismét Winterhalter Antal bevégezte földi pályafutását. Holnap ki-

kisérjük a nagy temetőbe, hol oly rohamosan népesül az a kör ottan, Lipovniczky püspök körül.

E város szegényei, árvái, nevelő- és tanítványai sokat tudnának beszélni az ő jótékony-ságáról. Alig ment még el házából kéregető üres kézzel. Minden nemes törekvés, minden jótékony intézet készséges, bőkezű támogatót talált benne mindenkor.

Életrajzát a következőkben foglalhatjuk össze: 1819. szept. 20-án született Nagy-Károlyban. Ugyanott végezte középiskoláit is. A filozófiát Kassán tanulta, míg a jogot már Nagyváradon hallgatta. Mint jogakadémiánk egyik legszorgalmasabb hallgatója felkölötte Fogarassy kanonok érdeklődését s az ő pártfogására a jótékony-ságáról most is emlegetett Lajcsák püspök felvette őt a kispapok közé. A teológiát szintén Váradon végezte kitűnő sikerrel s 25 éves korában — 1844. decz 28-án — Bémer püspök által pappá szenteltetett. Hat esztendő a lekipásztorkodás terén töltött, káplánkodott az egyházmegye különböző helyein: Bükácson, Szalacson és Endrődön, mindenütt megszerezve magának a hívek ragaszkodását és előjárói becsülését. 1850-ben került Váradra; előbb mint szentszéki jegyző lett alkalmazva, de már egy felév múlva a papnöveldebe kül-

detett, mint tanulmányi felügyelő és hittanár s a két legfontosabb tantárgy, az erkölcstan és lekipásztorkodástan tanítását bízták reá. Harmineczkét esztendőt töltött a tanári pályán.

Az egyházmegye papságának fele az ő tanítványa volt. És hogy mily őszinte szeretettel vették körül tanítványai és többi papársai: bizonyítja az ő kanonoki kineveztetése, mely a legujabb időkig unicum volt e tekintetben. Lipovniczky püspök néhai Hoványi kanonok halála után, — hogy jobban megnyerje papjai szeretetét — felszólította egyházmegyéje papságát, döntsék el maguk, ki legyen közülök kanonok? Valóságos választás volt s az egyházmegye többsége Winterhalter tanárt óhajtott. Lipovniczky püspök megtartotta szavát s kinevezette őt a Felséggel kanonoknak.* Az egyházmegye papsága nem eszalkozott benne. Igazi testvéri szeretettel fogadta, segítette, támogatva mindenkor legfiatalabb papársait is. Tíz esztendőig maradt még mint kanonok a papnövelő intézet élén; a tanári karnak pedig egész az utolsó évekig főigazgatója maradt.

A hol szükség, szenvedés vagy nyomor van, mindenütt ott volt az ő jótékony keze. Nagyváradnak két nemes czéru intézete érzi különösen az ő áldott, jó szívének melegét. A

* Hasonló eset történt 1893-ban a kalocsai egyházmegyében.

és üzleti tekintetben függetlenek lesznek a főtanács plenumától?

Ez a bankparitás. Ennek az életbe léptetését akarja most az osztrák kormány megakadályozni, de ismételjük, hogy ilyen egy csepp vízben nem szokott akkora vihar támadni, mely két kormányt fenyeget elsepréssel. Aligha nagyobb dolog nincs a kulissza mellett eldugva.

Miniszterek Bécsben.

Széll Kálmán miniszterelnök Lukács pénzügyminiszterrel, Darányi Ignác földmívelésügyi és Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszterrel tegnap este ide érkezett. A magyar miniszterek ma a bank-gasséi magyar miniszteriumban értekezletet tartottak, a melyben báró Fejérváry Géza honvédelmi- és gróf Széchenyi Manó, ő felsége személye körüli miniszterek is részt vettek.

A magyar kormány jelenlegi bécsi tartózkodása több napra van tervbe véve.

Széll Kálmán miniszterelnököt a mai nap folyamán ő felsége valószínűleg magánkillgatóson fogja fogadni.

Kitüntetett főispán.

Kazy Jánost, Barsvármegye főispánját a király ezen állásában szerzett érdemei elismerésül a Lipót rend lovagkeresztjével tüntette ki.

A kiegyezés.

Nemcsak a kormánypárt, de az ellenzéki pártoknak kiváló tagjai is azt az ajánlatot tették Széll Kálmán miniszterelnöknek, hogy eddigi magatartásába vetett bizalmuk kifejezésével manifestálni fogják, hogy a kiegyezés kérdésében az egész országgyűlés és az egész ország támogatja Széll Kálmánt. A miniszterelnök, mint értesülünk, nagyon kérte, hogy tartózkodjanak minden tüntető megnyilatkozástól, a minthogy egész törekvése, főképp az utóbbi napokban, a kedélyek megnyugtására és az ellentétek mérséklésére irányult. Világos, hogy a magyar kormány szándékainak és céljainak helytelen magyarázata jelentékenyen növelte az Ausztriában most uralkodó kiegyezésellenes áramlatot. Csak arról van most szó, hogy életbe lépjen egy korábbi megállapodás, amely a Széll-féle

formulában csak újabb garanciát nyert, amennyiben még az ellenzék is bizonyos kötelezettségeket vállalt a kiegyezésnek 1902-ben a vámszövetség alapján való parlamentáris megkötésére nézve. Eféle garanciája a vámszövetségnek Andrássy Gyula óta soha sem volt. A vámközösség osztrák hivei sohasem voltak annyira biztosítva a vámszövetség megszilárdulása tekintetében. A paktum értelmében az országgyűlés összes pártjai ugyszólván kezességet vállalnak a kiegyezésnek 1903-ig való parlamentáris megkötéséért és mégis Ausztriában a vámszövetség létrejövételére való kilátás állítólagos csökkenésére hivatkozva a megállapított vámszövetség revízióját követelik Magyarország kárára. Megjegyzendő még, hogy az 1903-ig terjedő határidőt csak az osztrák Reichsrath viszonyaira való tekintettel tüzték ki és akkor fog csak igazán kitűnni, mekkora értéke van a Széll féle formulának a vámpolitikai állapot megszilárdulására nézve, ha majd Ausztriában a mai parlamenti zavarok megszűnnek. A legnagyobb ráfogás az, hogy a Széll-féle formulát, a kiegyezésnek ezt az utolsó erős oszlopát a vámszövetség ellen irányuló fegyvernek tekintik, a melynek ugyszólván pajzsul ellene szegeznek a bankparitás megtagadását. Majd belátják Ausztriában ha talán későn is, mennyire igazságtalan ez a vád és mi csak azt kívánhatjuk tiszta szívből, bárcsak Ausztriában is sikerülne a pártokat a kiegyezésnek annyira kedvező alapon egyesíteni, amint Széll Kálmán miniszterelnöknek eddig sikerült.

Darányi miniszter a kivándorlás ellen.

Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter a kivándorlások ügyében rendeletet intézet az összes törvényhatóságokhoz. E szerint a közös külügy minisztertől küldött s onnan hozzá is áttett konzuli jelentésekből arról értesült, hogy a brazilai So. Paolo államba az elmúlt évben Ausztriából és Magyarországból tömegesen vándoroltak ki. A kivándorlók azonban ott a legnagyobb nélkülözések között élnek, s ennek következtében egyik nagy hatalom már meg is tiltotta alattvalóinak az oda való kivándorlást. A kivándorlási ügynökök most hálójukat fokozott mértékben vetik ki Ausztria-Magyarországra. Arra hívja fel tehát a miniszter a törvényhatóságokat, hogy minden törvényes eszközzel hassanak a kivándorlás megakadályo-

zására s az esetleg mutatkozó kivándorlási ügynökökkel szemben a törvény teljes szigorával járjanak el.

Rendkívüli városi közgyűlés.

A városi fogyasztási adók szedésének az engedélyezési ideje a jövő hó végével lejár, azonban a város pénzügyi helyzete követeli, hogy továbbra is megterhelje ezen közvetett adóval a város a közönséget.

Mivel pedig a dolog igen sürgős, rendkívüli közgyűlésen tárgyalták tegnap.

Beöthy László főispán elnökölt.

Jelen voltak:

Dr. Baróthy Ákos, Guttman József, Dr. Grósz Albert, Hlatky Endre, Dr. Hoványi Gyula, Mezey Mihály, Dr. Molnár Imre, Serdült Bálint, Beczkay Lajos, Bertsey György, ifj. Cser János, Czeglédy Jeremiás, Daday József, Dr. Hoványi Géza, Mészáros József, Dr. Radó Ignác, Dr. Sarkadi Lajos, Széles Lajos, Dr. Vucskics Gyula, Weisz Károly, dr. Dési Géza, Dr. Friedländer Sámuel Gábel Jakab, Serényi Gusztáv, Balogh Döme, Bottó Ferencz, Huzella Gyula, Kunz Gusztáv, Löblé Henrik, Mandel Adolf, Mihelffy Adolf, Mihelffy Pál, Moskovits Mór, Müller Salamon, Nyíry György, Oláh Ferencz, Papp György, Rothman Jakab, Schenker Mihály, Dr. Sonnenfeld Zsigmond, Sonnenvirth Rernáth, Száhlender Károly, Steiner M. Albert, Ifj. Ullmann Izidor, Dr. Buljovszky József, Istvánfy István, Szűts Dezső, Ifj. Rimler Károly, Komlóssy József, Bordé Ferencz, Dus László, Sztarill János, Busch Dávid, Hegedüs Géza, Jablonszky Emil, Szűts István.

A városi fogyasztási adók.

Felolvasták a tanács előterjesztését, mely szerint a bor, hus és a szesz után szedett városi fogyasztási adópótlék engedélyezése ez évi június végével lejár. Mivel az e czímen befizetett összeget a városi pénztár nem nélkülözheti, sürgősen írjon fel a miniszterhez, miszerint ez évi július hó 1-étől 1901. évi december 31-éig engedélyezze a törvényben megállapítottnál magasabb városi fogyasztási adópótlék szedését a bor, hus és szesz után.

Beöthy László főispán kérte a törvényhatóságot, hogy az általános vitát hagyják el s így azonnal a részletes tárgyalásához fogtak az erre vonatkozó szabályrendeletnek.

Az 1. §-nál Mihelffy Adolf kezdte meg a vitát. Szerinte ugy a belügy, mint a pénzügyminiszter engedélyét ki kell kérni, mivel magasabb adótételeket akarunk, mint a törvény előír. A felterjesztésben emeljük ki, hogy az engedélyezést kényszer helyzetből kéri a város.

Dr. Friedländer Samu ellenzi, hogy felvilágosítsák a minisztert arról, hogy mi vezeti a várost. Egyszerűen, minden változtatás nélkül fogadják el a szabályrendeletet s terjeszszék fel.

Bordé adóügyi tanácsnok felvilágosításokkal szolgált. A szabályrendeleten változtatni nem lehet. 37 ezer frt visszaesés van s ez nehezíti meg a helyzetet. Felolvasta a »P. K.«-ből a miniszter rendeletét, amely szerint: ha a segélyt nem akarjuk elveszteni, a legmagasabb tételt kell kérni.

A közgyűlés a szabályrendeletet változtatás nélkül elfogadta.

Erdekesnek tartjuk a szabályrendeletnek 1. §-ából közölni az egyes díjtételekre vonatkozó részt a következőkben:

1. a bor után hektoliterenként 4 kor. — fill.
2. a bormust, szőlőcsefere után hektoliterenként 3 « — «
3. gyümölcs-bor után hektoliterenként 2 » — «
4. pezsgő-bor nagy palaczk után — » 40 «
5. » » kis » — » 20 «

A husfogyasztási adópótlék tétele az 1887. évi XLVII. t.-cikkhez mellékelt árszabás szerinti husfogyasztási adó 25 százalékában;

A szeszfogyasztási adópótlék tétele az olyan égetett szeszes italok és folyadékok után, a melyeknek alkoholtartalma a közönséges százfoku szesz-mérvővel közvetlenül megállapítható hektoliterenként 14 fillérben, az olyan égetett szeszes italok és olyadékok után pedig, a melyeknek alkoholtartalma

koldusápoló-intézetnek s a vele központosított Szent Lászlóról nevezett figyermek menedékháznak újabbkori története az ő nevéhez fűződik.

Huszonkét esztendeig volt elnöke s egyik legnagyobb jótétevője ezen intézetnek.

Hogy mennyit tett Winterhalter apátkanonok ezen intézet emelésére? mennyit áldozott anyagi viszonyai rendezésére? Fényesen tanúsítják az intézet évlapjai. Régebbi alapítványához négy évvel ezelőtt tartott aranymiséje emlékére is ezeket csatolt. Végrendeletében pedig 5000 frtot hagyott.

Évtizedek óta állandóan nagyobb összegekkel segítette az Orsolya szövek intézetét, melynek évenként 400 frtot adott, hogy abból az apácák és növendékek reggelijét fizessék; végrendeletében e célra 8000 frt tőkét tett le. Jótékonyágát régóta élvezték a kapuczinusok és irgalmasok zárdája; végrendeletében sem felejtkezett meg róluk. Ha az egyházmegyében, sőt bárhol az országban, templomra, iskolára gyűjtöttek, nevét mindig az első adakozók között találjuk. Alig van városunknak jótékony vagy nevelőintézete, mely ne érezte volna bőkezűségét.

Aranymiséje alkalmából 1894-ben 22,000 koronát tett le alapítványul különböző célokra.

Az elhunyt végrendelete méltó életéhez. Említettük már két nagyobb hagyományát a

koldusápoló-intézet és az Orsolya-zárda részére, mely 13000 forintba megy. Ezen kívül 3000 forintot hagyott a káptalani alamiznapénztárnak, egy tanulóknak ösztöndíjra 2500 frtot, az újjvárosi elemi iskolánál ösztöndíjra 1000 frtot, a nagy-károlyi főgymnáziumnak 1000 frtot ugyancsak stipendiumra; megemlékezett a siket-némák väczi és kölozsvári intézetéről, a Szent István és Szent László társulatról, a bölesödéről, a papnöveldekről, a papság alapítványáról (e két utóbbira hagyta a 2000 frtra menő postmorduealét) stb. stb. Rokonairól, testvéreinek gyermekeiről sem feledkezett meg, kik életében szeretettel vették körül.

Istenfélő, jámbor hívő lélek, példás életű pap volt egész életében, kihez nem fért a gyanu és rágalom nyila. Verus israelita, in quo doias non fuit. Halálára jámborul készült elő, példás áhitattal vette fel a baldoklók szentségeit. Örök alapítványokat tett arra is, hogy lelke üdvéért szent mise áldozatokat mutassanak be.

Imádkozni fognak érte, szegények és árvák, kik oly sokat vesztek benne, imádkozni a papság kiknek jóakaró barátja volt, kik közül a legfiatalabbat is — fraternek, testvérenek nevezte s valóban testvéri lélekkel szerette is.

Legyen emléke áldott, legyen jutalma Jézus! Have pia anima!

Dr. Szalárdi Gyula.

a közönséges százfoku szeszmérővel közvetlenül meg nem állapítható, literenkint 11 fillérben állapítatik meg.

A járda szabályrendelet

A második terv a járdák készítéséről alkotott szabályrendelet-tervezet volt. Általánosságban már letárgyalta a márciusi közgyűlés, azonban most újból alapos tanácskozás fejlett ki tegnap délután.

A szabályrendelet-tervezetben az volt a legfontosabb, hogy a járdák készítésének árát egészben a háztulajdonosok fizetik, míg eddig csak $\frac{1}{3}$ -ad részben járultak a járdák készítéséhez a házigazdák.

Gábel Jakab méltánytalannak tartja a polgársággal szemben, hogy egészen fizessék a járdadíjat. A gazdagoknak már van a belső utcákon járdájuk, s ezt jó részben a város csináltatta, most meg a költségeket a szegények nyakába akarjuk sózni. Továbbá a háztulajdonosok maguk is készíthetnének járdát, mert olcsóbban képesek így csináltatni; a tanács a felügyeletet gyakorolja.

Dr. Molnár Imre: az egész szabályzatnak az a sarkpontja, hogy ki viseli a járda készítés költségét. A törvényhatóság a multkor már elfogadta, hogy az egészet a háztulajdonosok fizetik. Nem tartja helyesnek, hogy most újra tárgyalják ezt.

Dr. Hoványi Gyula nem lát itt ellenvéleményt. Ha egy utca háztulajdonosai akarják, ők maguk megcsináltathatják a járdát. Így olcsóbbba kerül.

Kunz Gusztáv veszélyesnek tartja, hogy a háztulajdonosok építtessék ki a járdákat. Akkor álljanak jót a fentartásra nézve 20 évig.

Bertsey György nem osztja ezt a nézetet. Magánembernek 80 kr egy \square m. köröskő burkolat, míg a város 1 frt 30 krt fizet érte.

Busch Dávid v. főmérnök felvilágosítással szolgál. Az udvarokon apróbb kő is jó, míg az utcán nagyobbat kell használni. Ezért drágább a városi munka.

Balogh Döme helyesli a dr. Hoványi Gyula által elmondottakat. Minden új kövezés 3—4 év alatt rossz.

Dr. Hoványi Géza nem látja keresztülvihetetlennek, hogy a városi tanács felügyelete alatt 1—1 utcát kiadhassanak kövezésre.

Dr. Friedländer Samu lehetetlennek tartja, hogy a háztulajdonosok maguk készíttessék a járdákat. A polgárok jogai esorbítva nincsenek, ha a város adja ki a munkát.

Hlatky Endre szintén az eredeti javaslatot védi. Nem tartja feltétlenül bizonyosnak, hogy a magánembereknek olcsóbban dolgoznak. Azt meg éppen nem akarja, hogy a város fizesse a magán munka árának felét.

A nagy többség elfogadta az eredeti tervezet, s a Gábel Jakab indítványát elvetették. A 2. §-t szintén változtatás nélkül fogadták el.

A 3. §-nál dr. Vučkics Gyula a macadamnak esufolt homok járdát ki akarja venni a többi járda közül.

Az eredetét fogadták el.

Az 5. §.

Az egész szabályrendelet legfontosabb része az 5. §. Ebben van ugyanis az, hogy a járda építés egész költségét a háztulajdonosok fizetik.

Balogh Döme igazságtalanságnak tartja, hogy az egész összeget a háztulajdonos fizesse, míg a főbb helyeken már csináltatott a város. Bűnös a külvárosi szegény ember, a miért ő reá csak ezután kerül a sor? Tartásuk fenn az eddigi állapotot. (Helyeslés.)

Dr. Molnár Imre ismételve felemlíti, hogy a törvényhatóság már határozott ebben a kérdésben. Tiltakozik az ellen, hogy újra tárgyalják.

Gábel Jakab nagyon igazságtalannak tartja, hogy a házak telkének szélessége szerint vetik ki a járda díjat. Így egy milliót érő gyártelep

keskeny utca vonala miatt alig fizet valamit, egy kevés értékű sarokház pedig tizszer annyit fizet járdaköltség címén. Indítványozza, hogy a járda költséget az egyenes állami adó mennyisége szerint vessék ki.

Dr. Friedländer Samu azt látja, hogy ez a szabályrendelet nem javít az állapotokon. A külvárosban több lenne a járda építési költség, mint az évi jövedelme egy-egy háznak. Ezek nem fognak így járót kérni, ha pedig ráparancsolják azt, akkor mindjárt konfiskálják a házat. A Bémer-téren s más helyen a közpénzből épült a járda, a szegény embernél meg az egészet megfizették. Ez brutális és gyűlöletet is kelt. A régi rendszer maradjon meg.

Dr. Bulyovszky József azt tudja, hogy a közügy szenved az által, ha nem fogadják el a §-t, mert akkor jövőre sem lesz a külső városrészen járda; akár le is vehetik az egészet a napirendről.

Dr. Sonnenfeld Zsigmond az eddigi állapotot védte.

Hlatky Endre: az eszményi igazságot nem találjuk meg. Csak akkor lesz elérve valami haladás, ha keresztül viszik a szabályrendeletet. A város jövője kívánja ezt s éppen a szegények érdekében is történik. Olyan kikötést lehetne, hogy pl. nagyon széles és értéktelen területnél a felét a város fizetné a járda költségnek.

Dr. Hoványi Gyula legigazságosabbnak tartaná a 2%-os járdaadót, de mivel ezt ellenzik, az eddigi $\frac{1}{3}$ -ad hozzájárulását kívánja. A közköltő felét ugyanis a háztulajdonosok fizetik. A nagy megterheléstől tönkre mennek a szegény lakosok. Nem fogadja el az 5. §-t.

Szavazásra kerül a sor, a többség 36 szóval 18 ellen az 5. §-t elvetette.

Leszavazták Gábel Jakab azon indítványát, hogy a járda építési díjat az állami egyenes adók arányában vessék ki.

Az 5. §. törlése által a szabályrendelet többi §§-ainak átdolgozása válván szükségessé, visszaadták a tanácsnak.

Ezzel véget ért a rendkívüli közgyűlés.

Tegnap kora hajnalban, az Ave Mária után a nagyvárad székese gyház öreg nagy barangja hirdette, hogy gyásza van a nagyvárad i. sz. káptalanának.

Egyik illusztris tagja: Winterhalter Antal apát-kanonok fél 6 óra tájban elhunyt.

Halálának híre csakhamar elterjedt a városban s általános igaz részvétet keltett mindenütt, a hol a szelid lelkű, jótékony főpapot ösmerték.

A vármegye házán, a káptalan által fenntartott iskolák épületein, a kath. Kör és koldus-ápoló intézet helyisége felett kütűzték a gyászlobogót.

Tegnap délelőtt helyezte ravatalra Germán Károly »Kegyélet« temetkezési intézete. A leg egyszerűbb temetést kívánta fedetlen gyászkoocsival s óhajához képest koszorut sem helyeznek a koporsójára.

Tegnap délután 5 órakor a káptalan tagjai s az alsóbb papság halotti zsolozsmát tartott a ravatal felett.

A temetés holnap, szerdán reggel 9 órakor lesz. Ő Eminenciájára fogja beszentelni.

A káptalan és a család által kiadott gyászjelentések a következők:

A nagyvárad i. szert. székese gyházi Káptalan mélyen szomorodott szívvvel jelenti szeretve tisztelt tagtársának Winterhalter Antal pápai praelatus, czimzetes apát, székese gyházi örkanonok, zsinati vizsgáló, szentszéki ülnök és aranymisés áldozárnak stb. folyó évi május hó 29-én reggeli 5 és fél órakor életének 80-ik, áldozárságának 55-ik évében, a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után, végelgyengülés következtében történt csendes elhunytát. A megboldogultnak földi maradványai 1899. évi május 31-én délelőtt 9 órakor a székese gyházban tartandó engesztelő szent miseáldozat bemutatása után fognak a v.-olaszi sirkertben a családi sirkertben örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívainak. Nagyvárad, 1899. május hó 29. Az örök világosság fényeskedjék neki!

Bródy Gézáne szül. Serly Bella, férje Ordódy Géza felügyelő és fia; Flohr Jánosné szül. Serly Matild, férje Flohr János huszárszázados és gyermekei; Serly Margit és Serly Jenő ügyvédjelölt mint testvérek fájdalomtelt szívvvel tudatják feledhetlen nagybátyjoknak Méltóságos és főtisztelendő Winterhalter Antal pápa 6 szentsége házi praelatusa, a bold. szüz Máriáról czimzett beheli cz. apát, nagyvárad i. szert. székese gyházi örkanonok aranymisés áldozár, szentszéki ülnök és biharmegyei törv. hat. bizottság tagjának stb. élte 80-ik, áldozárságának 55-ik évében béketűréssel viselt szenvedés és a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után f. hó 29-én reggel fél 6 órakor történt gyászos elhunytát. A boldogultnak földi maradványai f. hó 31-én reggeli 9 órakor fognak a püspöki székese gyházban tartandó szent miseáldozat bemutatása után a várad-olaszi-i sirkertben örök nyugalomra tétetni. Nagyvárad, 1899. május 29. Örök világosság fényeskedjék neki! — Áldás emlékének!

A »Koldus-ápoló- és Szt. Lászlóról« nevezett figyermek intézet« választmánya május 29-én rendkívüli ülést tartott azon szomorú alkalomból, hogy a végzet, szeretett elnöke: Winterhalter Antal apátkanonoktól fosztotta meg. Az elhunyt főpap 22 évig volt elnöke a koldus-ápoló intézetnek; kifogyhatatlan jóságával és áldozatkészséggel szolgálta annak emberbaráti céljait; összesen: 2276 frt alapítványt tett, ezenkívül ezreket gyűjtött jótékony emberbarátoktól az elhagyott árvák és elaggottak támogatására.

A választmányi ülésen, melynek vezetésére dr. Hoványi Gyulát kérték fel. (Palotay László alelnök hivatalos teendői miatt nem jelenhetett meg) egyhangulag elhatározták, hogy miután az elhunyt egyszerű temetést kívánt magának, koszorut nem helyeznek ravatalára, hanem a végtisztességen (mely szerdán délelőtt 9 órakor lesz) testületileg jelennek meg s úgy a lat. szert. káptalanhoz, mint az elhunyt rokonaihoz részvétiratot intéznek. Minthogy a koldus-ápoló intézet vezető nélkül még rövid időre sem maradhat, a választmány sürgősen rendkívüli közgyűlést fog egybehívni, melyen az elnöki széket be fogja tölteni. Az ülésen jelen voltak: Dr. Molnár Imre, Bereczky Géza Böszörményi Géza és dr. Vučkics Gyula.

Bérmálás Gyulán.

Mint lapunk legutóbbi számában megírtuk, dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspökünk e hó 27-én érkezett Gyulára, hogy ottani híveinek a bérmálás szentségét kiszolgáltassa. Ugyanekkor megírtuk, hogy Gyula város közönsége nagy lelkesedéssel és ünnepélyességgel fogadta a hívei körébe érkező bíboros főpásztort, kifejezte előtte kü'dötségei által szeretetét és ragaszkodását.

A bérálás szent ténykedése e hó 28-án és 29-én folyt le és pedig 28-án a gyulai anyatemplomban, 29-én pedig a németvárosi templomban. Az összes megbéráltak száma mintegy 1400-ra tehető, a hívek mindkét templomban benső áhitattal hallgatták biboros főpásztorunk ajkáról az Isten ígését, ki szent ténykedéseinek czéljához képest remek beszédben fejtegette hívei előtt a bérálásban nyerdő isteni malaszt működését s annak kihátását az ember vallási életére s ez által a földi és földöntuli üdvösségére.

A főpásztor tiszteletére Gróh Ferencz ez. prépost, plébános a plébániai lakban vasárnap 45 terítékű diszebedet adott, melyen gróf Wenkheim Géza gerlai nagybirtokos és gyulai egyházmegyei kegyur, Békésvármegye törvényhatóságának és a Gyula város területén levő hatóságoknak képviselői vettek részt. Névszerint Lukács György főispán, dr. Fábry Sándor alispán, dr. Bodoky István vármegyei főjegyző, Csák György kir. tanácsos, pénzügyigazgató, Novák Kamill kuriai bíró, törvényszéki elnök, Czillag honvédeztredes 5 honvédfőtisztel, dr. Dutkay Béla Gyula város polgármestere, Endrődy Sándor rendőrfőkapitány, dr. Zöldy Géza főorvos, Oláh György megyei főügyész, dr. Hoffmann Mihály ügyvéd, Follmann János ügyvéd stb. továbbá kiváló érdekességet kölcsönzött a társaságnak, hogy hivatalos volt Gyulay Pál író és főrendiházi tag is, ki Schumacher Sándor dán tudóssal, a Kisfaludy-társaság kül. tagjával együtt Pálffy Albert gyulai születésű regényíró és publicista emléktáblájának leleplezési ünnepélyén jelent meg a magy. tud. akadémia és a Kisfaludy-társaság képviselőiben. Továbbá ő Eminenciájának kísérete, azonfelül Grocz Béla, prépost endrődi, Nemeskey Andor csabai, Spett Gyula gyomai, Kny Antal békési, dr. Dunay Alajos szent-andrási, Szirmay Árpád szarvasi lelkészek, Fodor Gyula varsándi plébános.

A fényes ebéd alatt szellemes pohárköszöntők hangzottak el; Gróh Ferencz prépost plébános biboros főpásztorát, ő Eminenciájára a prépost-plébánost és Wenkheim Géza kegyurat köszöntötte fel, nála megszokott kedvességgel mutatván rá a Wenkheim grófok hithűségére s kiváló érdemeire s arra, hogy beigazolását örömmel szemléli annak, hogy sikerült volt az ő ajánlata, midőn a jelenlegi közszeretnek örvendő plébánost ajánlotta a hívek érdekét annyira szívükön viselő kegyuraságnak.

Lukács György művészi magaslaton álló pohárköszöntője Eminenciájáért arról is bizonyosságot tett, hogy közkedveltségének megszerzésében tudományos készültsége, lelkiismeretes buzgósága, vonzó egyénisége mellett szónoki talentumának is része van. Kiváló feltűnőséget keltett még gyönyörű beszéde az alispánnak a békésmegyei papságra, melyet a biboros főpásztor nagy örömmel köszönt meg. Gyulai Pál híres kritikusnak talpraesett szép toasztja a biboros főpásztor, a kit, mint a püspöki karnak irodalmi szempontból legkitűnőbb tagját üdvözölt. Lélekemelő volt Csillag ezredes felköszöntője, ki a szolgálati szabályok egy szakaszához oly kommentárt esatolt, melyen érzett, hogy a hitbuzgó vitéz harczi a magával ragadó meggyőződés embere, Széchenyi kanonok két felköszöntésével főesperesi éberségéről tett bizonyosságot, hogy mindenki a kellő figyelemben részesüljön, midőn Gyulay Pálért s a bíróság jelenlevő képviselőjéért emelt poharat. A kerület esperese, Kny Antal is elemében volt s felszólalásában megmutatta, hogy nemhiába nevezte a vármegye egyik főtitviselője a vármegye házipapjának. Oláh György főügyész jogászai elmeélet ragyogtatta.

Az estéről elég legyen a gyulai ifju dalárda lelkesültségét a szakadó zápor sem birta elmosni s igen sikerült szerenáddal rótták le tiszteletüket a hirneves biboros főpásztor iránt.

Vasárnap délután tartotta a békésmegyei közművelődési egyesület a vármegye csinos nagy termében ünnepi gyűlést fényes, nagy közönség jelenlétében. A gyűlést a főispán, mint elnök nyitotta meg igen szép, tartalmas beszéddel, utána az egyesület titkára, Kohn Dávid hirlapíró tartott nagy tanulmányra való sikerült beszédet Pálffy Albert fölött s az egy óráig tartó tanulmányt a nagyközönség feszült figyelemmel hallgatta s élénk éljenzéssel nyilvánította tetszését.

Az ünnepi gyűlés következő számának Pálffy Albert szülőházánál, a mostani óvodánál kellett volna lefolyni, de a kedvezőtlen idő miatt a gyűlés teremben tartotta meg szép beszédét Gyulai Pál, melylyel a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy-társaság babér-koszorút kívánta letenni Gyula város kiváló szülötének, Kalós Ede szobrász által készített s az író relikviájával díszített emléktáblájára. Megérzett beszédén, hogy nemcsak a neves műkritikus, hanem a hű barát szólal belőle, ki egy dánirót hozott magával a Kisfaludy-társaság képviselőiben.

Az emléktábla leleplezése s megkoszorúzása következett ezután zuhogó esőben.

Este vidám társasvacsorán áldoztak Pálffy Albert emlékének s mutatták be a dán írónak, hogy ünnepel a magyar.

Tegnap a német-városban befejeztetvén a bérálás, a szünetben nagy eső s a Váradról érkezett gyászhir megrövidítette a gyulai tartózkodást s a főispán által a bibornok tiszteletére adott szükkörű, de igen kedélyes s szellemi élvezetekben is dus lakoma után a bibornok kíséretével együtt a délutáni vonattal az eső daczára zászlókkal kivonult tanuló ifjuság s a nagy közönség éljenzése közepette hazautazott. Az előkelőségek a vasutig s a papság egy része Sarkadig kísérték a szeretett főpásztor, ki fél hatkor érkezett haza kíséretével székhelyére.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért, Más időben 50 kr.

Junius 3. A régészeti egyesület júniálisa a Püspök-fürdőben.

Junius 4. A lapkiadók orsz. szövetségének választmányi ülése.

Junius 4. A kerékpár-egyesület amatőr-versenye és bicikliviágkorzója.

Junius 7. Jogászok táncmulatsága.

Junius 8. Reáliskola júniálisa a Püspök-fürdőben.

Junius 10. Gimnazisták júniálisa a Felix-fürdőben.

Junius 15. A kath. kör mulatsága a Püspök-fürdőben.

* Kinevezés. A m. kir. igazságügyminiszter Szabó János székelyhídi kir. járásbírói segédtelevkönyvvezetőt a nagyszalontai kir. járásbíróshoz telekkönyvvezetővé nevezte ki.

* Szöllősi bucsu. Nem valami biztató volt a korán reggel berulni kezdő ég, de mégis erősebb volt a szöllősi bucsunk régi híre, mint az esőtől való félelem s bizony el sem fért a sok ájtatoskodó a szép templomban. Először a váradai hívek vonultak fel nagy tömegben már korán reggel a bucsu helyére, utánuk a palotai, tarjáni, p.-sz.-mártoni hívek papjaik vezetésével s kisebb nagyobb rajokban az egész környék. Az ünnepélyes szent-misé és processiót Palotay László apát-kanonok celebrálta, kinek testvéries szeretetét bár-

mennyire igénybe veszik is paptársai, soha sem kiméli magát a fáradságtól ha szívességet tehet nekik. A segédtelev Csicsay Alajos szeminariumi alkormányzó, Lencsés János p.-sz.-mártoni, Richter Jenő új-palotai, Gresinszky Antal tarjáni plébánosok, Lindenberger János és Voliszky Elemér theologiai tanárok végezték, az alkalmi szentbeszédet Pálffy Béla káplán tartotta. — Hatalmasan tört fel a nagyszámu hívek éneke Kalmár Illés váradai kántor pompás vezetése mellett s igazi ájtatos érzések között telt el az egész ájtatosság. — Az ájtatosság alatt megérkeztek az eddig elfoglalt lelkészek is Nagyváradról s így majdnem teljes számban vett részt a váradai papság az ünnepben. — Ennek nagyrészen a szöllősi plébános egyénisége is az oka, kihez igazi tisztelettel és vonzódással viseltetik a papság. — Vidovich György volt szives házigazdája az egybegyűlteknél, kire Palotay László kanonok mondott az ebédnél keresetlen, de annál szeretetteljesebb szavakban pohárköszöntőt. Vacsorája után szét oszlott szakadó esőben a társaság.

* Természetes bor. A nagyváradai rendőrség nemrégiben a Berger Lajos helybeli jó-hírű borkereskedő pinczejéből is vett 44 üveg bormintát, vegyelmezés végett. Mint értesülünk, a budapesti állandó boremellenőrző bizottság már megejtette a vizsgálatot s az összes borminták mind kifogástalan, természetes bornak találtak.

* Eljegyzés. Bessenyei Elemér kir. al-járásbíró eljegyezte Géczy János nyug. főszol-bíró, kapcsolányi birtokos kedves, szép leányát: Anna kisasszonyt.

* A selyemgyár érdekében. A tervezett nagyváradai selyemgyár vállalkozója Schuh Hermann és Társa tudvalevőleg egyik főfeltételül kötötte ki a gyár létesítésére, hogy a m. kir. államvasutakon úgy a nyers anyag, mint a készárak szállítására tarifa-kedvezményt nyer. Nagyvárad város közgyűlése megbizta dr. Bulgyovszky József polgármestert, hogy minden telhető eszközzel hasson oda a kereskedelmi miniszternél, hogy a gyár részére a tarifa kedvezményt megadja. Mint értesülünk a polgármester már elküldte az ez irányú felterjesztést a miniszterhez.

* Gazdtalan ezüst pénz. Grünfeld Sámuel és Weinberger Izidor kővágói lakosok a heti vásárról igyekeztek haza a hegyközkovácsi ut melletti korcsmánál, a mikor egy oláh tarisznyát találtak, 49 drb. ezüst forinttal bérelve. Beadták a főszolgabíróshoz s most keresik a gazdáját.

* Kitüntetett falusi bíró. Fetykó Jánosnak Perbenyik község bírójának a király hű és buzgó szolgálatainak elismerésül az ezüst érdemkeresztet adományozta.

* Katonai áthelyezések. Hatmansdorfi Hatfaludy Ernő és Kermeszky György, a cs. és kir. 37-ik gy. ezredbeli századosok a honvédség állom nyába helyeztetek át.

* Ongyilkosság a börtönben. A tizedik kerületi kapitányság épületének vasárnapi nyugalmát tegnap pisztolydörrenes zavarta meg. Egy lopás gyanuja miatt bekísért rovott multu ember a kíséző rendőr szemeláttára halántékon lötte magát és súlyosan megsebesülve, eszméletlenül terült el a földön. Bede István rendőr tegnap Kőbányán czirkált. A portyázás közben egy gyanus alak vonta magára figyelmét. Szemügyre vette és csakhamar felismerte benne Skavszki Adolf budapesti születésű 37 éves kádárt, a ki lopás miatt már többször szenvedett büntetést és a kit legutóbb Kispesten történt betörés elkövetésével is vádolnak. — A rendőr letartóztatta a tolvajt és a tizedik kerületi kapitányságra kísért. Az őrszobában Skavszki egy félreeső helyre kérekedett, a hova egy

rendőr el is kísérte. Ott azután hirtelen előrántotta zsebéből revolverét és még mielőtt az őt szemmel tartó rendőr megakadályozhatta volna, halántékon lőtte magát. A rögtön segítségül hívott mentők eszméletlen állapotban vitték a Rókus-kórházba.

* **Egy kis leány megtámadása a Rhédey-kertben.** Vasárnap kora reggeli órákban aljas merényletet kísérelt meg egy emberi szörnyeteg. A Rhédey-kert végén megtámadott egy tizenkét éves kis leánykát. A leányka kétségbeesett kiáltására egy mezőőr jött elő, aki egy időközben oda jött biciklista segítségével a merénylő kezeiből kiszabadította a leányt. A biciklista akkor azt mondta, hogy ő ismeri a merénylőt s hogy majd jelentkezni fog a rendőrségen. Azonban ezt még nem tette meg. A rendőrség ezen az uton is felkéri az ismeretlen biciklistát, hogy a rendőrségen jelentkezzen, hogy így a merénylő elvegye megérdemelt büntetését.

* **A kuthaölte magát.** A szerelem nagyon megszállotta B.-Udvari községben Kiss Zsófia 18 éves leányzót. Bánatában egyet gondolt s bele ugrott az udvaron levő mély kutba. A ruháját a kut kaváján találták meg, s ez vezetett nyomra. Mire azonban kihúzták, már halva volt.

* **A mozdony áldozata.** A dunaparti teherpályaudvaron tegnap délelőtt egy mozdony elgázolta *Schraner* Aladár rozsnói születésű 52 éves róm. kath. nős, pályafelügyelőt. A szerencsétlen ember bordatörést és súlyos belső-sérüléseket szenvedett, úgy hogy a mentők halálra vitték a Rókus-kórházba.

* **A Splényi-Engel ügyben Oláh** vizsgálóbíró tegnap kihallgatta *Splényi* Ödön báró rendőrtanácsost. A kihallgatás délelőtt 10 órától délutáni 1/2 2 óráig tartott.

* **Vesztróczy halálán van.** Közel fél esztendeje, hogy a VI. kerület volt előjáróját az a szomorú sors érte, hogy kaucziósikkasztás miatt bebörtönözték. A boldogtalan ember romlását egy rossz asszony, özv. Nagy Ferenczné okozta, a kivel tiltott szerelmi viszony folytatott. Az asszonynak aztán a ki házspekulációkba kezdett s kaucziós alkalmazottakat font be, Vesztróczy hű segítőtársa volt manipulációiban. Néhány hét előtt úgy az asszonyt, mint a lovagját vád alá helyezték, s mind a ketten fogóságban maradtak. Vesztróczyn a gyűjtőház főorvosa dr. Neuwirt Dezső a múlt hónapban egyszerre a paralizis progressiva tüneteit vette észre s rögtön a kórházi-utou levő szomorú ház megfigyelő osztályába tette át. Azóta az elmebajosok osztálya vezetőjének, dr. Moravcsik Ernő egyetemi tanárnak a felügyelete alatt van, de nincs számára mentés. Agylágyulása rohamosan progrediál, a valaha szebb jövő előtt állott ember olyan már, akár a csontváz s bizonyos, hogy rövid néhány nap múlva meghal.

* **Az adókiadó bizottság működése.** A nagyvárad kir. pénzügyigazgatóság ezennel közhírré teszi, hogy az 1899—1901 évre járó III. osztályú kereseti adónak Nagyvárad városában működő adókiadó bizottsága által leendő tárgyalására Nagyvárad-Váralja városrészt vonatközlő 1—4 tétel f. évi június hó 3-ik, 5—33 tétel f. évi június hó 5-ik, 34—65 tétel f. évi június hó 6-ik, 66—94 tétel f. évi június hó 7-ik, 95—105 tétel f. évi június hó 8-ik, 106—166 tétel f. évi június hó 9-ik, 167—206 tétel f. évi június hó 10-ik, 207—241 tétel f. évi június hó 12-ik, 242—262 tétel f. évi június hó 13-ik, 263—305 tétel f. évi június hó 14-ik, 306—365 tétel f. évi június hó 15-ik, 366—385 tétel f. évi június hó 16-ik napján a régi városháza termében olasz, Fő utca Széchenyi-szállóháza szemben fog megtartatni. Ezen tárgyaláson a III. osztályú kereseti adó alá tartozó egyének jogaik megvédése céljából megjelenhetnek, meg nem jelenésük azonban a tárgyalást és adójuk megállapítását nem gátolja. A kir. pénzügyigazgatóság. Nagyvárad, 1899. évi május hó 28-ik napján. *Papp* Miklós, kir. pénzügyigazgató.

* **A Zöldfa vendéglőben** ma és holnap *Kiss* Béla elsőrendű debreczeni zenekara játszik.

* **Czigányok garázdalkodása Püspökiben.** Tegnap délelőtt mármarosmegyei cigányok vonultak a szomszédos Bihar-Püspökin keresztül. Az átvonulás nem volt valami barátságos, emennyiben a cigányok bementek egyik asszonyhoz *Kormos* Karácsonnéhoz, akinek összedték az összes elvihető holmiját. A szegény asszony hiába tiltakozott az erőszak ellen, a cigányok magukkal vitték az aprómarhát. A károsnő erre nagy lármát csapott, mire a szomszédok üldözőbe vették a cigányokat, azonban az aprómarhát tőlük elvenni nem tudták, mert a cigányok botokkal hátul tartották üldözőiket. A püspökiek azonban nem tágitottak s egész Váradig üldözték a vakmerő támadókat, akiket azután a vasuti rendőrség bebesített a rendőrségre. A cigánycsapat 4 család s két szekeren vándoroltak. A rendőrségen mindent tagadnak, azonban megtaláltak a rablott tyukokból hetet megfojtva a szekeren, a többi a cigányok elhánták az uton. Ma az egész karavánt átkísérték az ügyészségre.

* **A kerékpározás áldozata.** A főthi országúton tegnap végzetes szerencsétlenség történt. Egy kerékpáron kiránduló zenetanár oly szerencsétlenül bukott le kerékpárjáról, hogy halálosan megbesülve került el a földön. *Pischinger* Nándor zeneakadémiai tanár tegnap egyik barátjával, a kinek neve eddig ismeretlen, kerékpáron Főthra rándult ki. Utközben az ismeretlen, a ki néhány lépéssel előbb volt, egy kiálló kőben megbotlott és felborult. *Pischinger* közvetlenül nyomába haladt. A bal eset megtörtétkor már nem volt ideje kitérni és teljes sebességgel felbukott társának hajtott. Az iram oly erős volt, hogy a szerencsétlen ember nagy ívet csinálva a levegőben repült gépéről és eszméletlenül terült el a földön. Társa, akinek komolyabb baja nem történt, Újpestre rohant és onnan értesítette a mentőket a szerencsétlenségről. A mentők rögtön kirobogtak a szerencsétlenség színhelyére, a hol a szerencsétlenül járt zenetanárt életveszélyes sérülésekkel eszméletlenül találták. Az első segély nyújtása után bevitték a gróf Károlyi-féle kórházba.

A jó tüzbiztosító.

— Saját tudósítónktól. —

Ez év február 27-én éjjel történt, hogy két cirikáló rendőr, *Sombos* István és *Tóth* János az *Egri* Manó házából füstöt láttak kigomolyogni. Oda mentek tehát a házhoz s látták, hogy a ház lángokban van, mire ők az ajtót betörték s behatoltak a szobába, a hol *léczekből egy máglyát találtak, amely le volt öntve petróleummal.*

A két rendőr a máglyát hamarosan szét-szedte s így a nagyobb bajt megelőzték, azonban az esetről jelentést tettek a rendőrségen.

A rendőri nyomozás megindult s ennek folyamán igen sok terhelő adat merült fel a háztulajdonos *Egri* Manó ellen, akiről a többek közt kisért, hogy csak pár nappal azelőtt biztosította a házat az Első magyar általános biztosító társaságnál, továbbá gyanus volt az is, hogy a tűzidejekor *Egri* egész családja távol volt.

De volt még egy súlyos bizonyíték ellene. Mikor ugyanis *Egri* felvitték a rendőrségre szolgálójával, *Sztancs* Jánossal, egy őrizetlen pillanatban egy forintot dugott a szolga zsebébe s halkan ezt mondta neki:

— Aztán jól beszélj, ne félj, nem lesz semmi baj sem, mert csak te döntheted el ezt a dolgot!

A kint lévő rendőr azonban meghallotta ezt s ez is bizonyíték volt *Egri* ellen, akiről különben a tanuvallomásokkal beigazolást nyert, hogy ő gyújtotta fel a házat szolgálójával, *Sztancs* Jánossal.

Egri Manót azután három rendbeli vádért vád alá helyezték: gyújtogatásra való felbujtásért, a biztosító társaság irányában elkövetett csalásért, megvesztegetésért.

A végtárgyalás tegnap volt megtartva, amelyen azonban a felbujtott szolga nem volt jelen, mert annak tartózkodási helye ismeretlen.

A törvényszék előtt a vádlottat *Hegyesi* Márton jeles védő ügyvéd védte.

A vádlott tagadásával szemben a tanuk vallomásaival be lett igazolva a két utolsó vád, mire a törvényszék a csalásban s a megvesztegetésben bűnösnek mondta ki s ezekért *egy esztendei börtönre ítélte.*

Az elítélt, védője s a kir. ügyész az ítéletet megfelelőbbézték.

EGYESÜLETEK.

A »Biharmegyei orvos-, gyógyszerészi- és Természettudományi-egylet« folyó évi június hó 1-én délután 5 órakor (Uri-utca, Akademia) szakülést tart, melyre a t. egyleti tagokat ezennel meghívom. Tárgysorozat: Dr. Fenyő Ármán előadása »A vízjavítókérdésének mai állásáról«. Dr. Baróthy Akos előadása »Nagyvárad közegészségügyi viszonyai 1898-ban« czimen. Nagyváradon, 1899. május hó 27-én. Dr. *Edele*mann Menyhért egyleti titkár.

A sakkör közgyűlése. Vasárnap délután 5 órakor folyt le a nagyvárad sakkör elnök-választó közgyűlése a »Széchenyi« külön éttermében. A közgyűlésen jelen voltak: Dr. *Beóthy* László főispán, dr. *Hoványi Géza*, dr. *Hoványi Gyula*, *Grabinszky* százados, dr. *Adorján* Emil, *Láng* József ifj. *Berger* Samuel, *Gesztes* Ödön, *Szűts* Dezső, *Domokos* Andor, *Madaras* Elek, *Gábel* Jakab, *Schwarz* Izidor, *Hegyesi* Pál, *Fanta* Adolf. A közgyűlést dr. *Hoványi* Gyula alelnök nyitotta meg, aki a jegyzőkönyv vezetésére dr. *Adorján* Emil titkárt, hitelesítésére *Grabinszky* és *Gábel* r. tagokat kérvén fel. Őszinte részvételt jelentette be *Szász* Ágoston elnök elhunytát. Mindannyian jól tudjuk, — mondá — miszerint azon tény által, hogy *Szász* Ágoston, városunk ezen közkedveltségű, tekintélyes alakja szíves volt a kör elnökségét elvállalni; egy szerre, mintegy varázsütésre, megnyerhettük körünk részére a társadalom színe-javát. Dicsekedés nélkül mondhatjuk, hogy a hazai sakkörök között alig van egy második, amelyben a társadalom olyan elsőfőségei egyesültek volna, mint a nagyvárad sakkörben. És ebben a főérdem elhunyt elnökünket, *Szász* Ágostont illette. (Helyeslés.) Az ő halálával sokat veszítettünk, az ő egyéniségéhez hasonlót mi hiába keresnénk.

Derült humora, mely áthatotta egész jellemét, nyilvánult a sakkban is. Ha lelki szemünk elé idézzük az ő kedves megjelenését a sakk körül, csak örömmel gondolhatunk rá. Okos kedves vonásai szálló igékké váltak, mert találó igazság volt bennük. Az utolsó időben már ritkábban játszott, szívesebben nézte a sakk játékot s még jól emlékezhetünk rá a kaszinónak ama sakk asztala körül, ahol a korán elhunyt *Balásházy Bertalannal* és *Miskolczy Györggyel* voltak együtt.

Nekem nem lehet feladatam mindazon érdemeket, melyeket ő együletünk körül szerzett, elősorolni, hanem tudom és érzem, hogy a sakkör minden egyes tagja át van hatva azon nagy érdemektől, a melyek a *Szász* Ágoston nevéhez fűződnek, s ennek véltünk megfelelni, midőn elhunyt elnökünk ravatalára titkárunk és pénztárnokunk díszes koszorút helyezett s az igazgató tanács tagjai testületileg jelentem meg a végtisztesség tételén. A midőn kérem a t. közgyűlést, miszerint ezen intézkedéseket jóváhagyó tudomásul venni méltóztassék javasolom, hogy *Szász* Ágoston emlékéért jegyzőkönyvileg megörökíteni és egyszersmint az elnökséget felhatalmazni méltóztassék arra, hogy *Szász* Ágoston arczképét a kör helyisége számára szeresse be. (Helyeslés.)

A közgyűlés az elnöki javaslatokat egyhangulag elfogadván, dr. *Beóthy* László főispán emelkedett szólásra. Ugy hiszi, hogy az elnök-választásnál, melynek szomorú kötelessége most a körre hárul, két szempontot kell figyelembe venni. Az egyik az, hogy az elnök társadalmi állásánál, egyéniségénél és jelleménél fogva képes legyen biztosítani továbbra is a

sakk-kör előkelő színvonalát; a másik, hogy a vezetés erélyes és ügyes kezekbe tétessék le. Mind a két szempontból dr. Hoványi Gyulát tartja az elnöki állásra érdemesnek s ezért az ő megválasztását ajánlja.

Az indítvány egyhangú éljenzéssel elfogadotván, dr. Hoványi Gyula elnök meghatottan mondott köszönetet s röviden előadta programját, mely nagy tetszéssel fogadtatott. Az ekképen megüresedett alelnöki tisztségre Huzella Gyula, igazgató tanácsi taggá pedig közfelkiáltással Plathy Miklós választatván meg, a közgyűlés véget ért.

Igazságszolgáltatás.

A nagyvárad kir. tábla elintézt ügyei.

Előadó: Molnár Géza.

1645. Movdaka József hiv. sikkasztás. Helyben hagyva.
 1660. Farkas Mayer Márton gondatlanságból testisértés. Helyben hagyva.
 1665. Nenád Lása becsületsértés. Helyben h.
 1716. Forrás Lajos hivatalos hatalommal való visszaélés. R. m. vált.
 1730. Weiszberger Lipótné rágalmazás. Helyben hagyva.
 1653. Knauer Károly becsületsértés. Helyben hagyva.
 1666. Szilágyi János jogtalan elsajátítás. Megváltoztatva.
 1667. Kozma János lopás. Feloldva.
 1746. Zsoldje Tódor közsénd ell. kihágás. Helyben hagyva.

Előadó: Harmathy Károly.

1444. Mirkoj János lopás. Helyben hagyva.
 1911. Bagdy Gábor lopás. R. m. vált.
 2040. Czéra Mihály lopás. R. m. vált.
 1383. Juhász Imre rágalmazás. R. m. vált.
 1514. Illés Péter jogtalan elsajátítás. Helyben hagyva.
 1515. Indrie Tógyer lopás. Rend.
 1525. Köröcsi János lopás. R. m. vált.
 1525. Múyera Szán jogtalan elsajátítás. Helyben hagyva.
 1569. Czabarka János testisértés. Helyben hagyva.
 1927. Lukács Nikolae közsénd elleni kihágás. Helyben hagyva.

Előadó: Marienescu Athanas.

940. Fazekas Vilma — Nemes Károly. Megváltoztatva.
 943. Szilassy Mária — Jánosy Ottó. Helyben hagyva.
 944. Gark Szabó Irén — Dobozy Mihály. Helyben hagyva.
 967. Blazieck Bódog — Zehl Anna. Helyben hagyva.
 984. Fodor Juliánna — Biró Bálint. Helyben hagyva.
 993. Steiner Mór — Gleitner Berta. Helyben hagyva.
 1231. Vicsay István — Simai Etelka. Helyben hagyva.

Előadó: Bócz Géza.

740. Özv. Jerkán Murgné — Boeckó Angelina és társa. Megváltoztatva.
 750. Varadánján Czanoty Száv — Czanoty Petru. Rend.
 798. Dr. Török Gábor — Szalay András.
 811. Brusznyczy Zsuzsánna — Brusznyczy György s társa. R. m. vált.
 830. Erdődi Juliánna — Erdődi Sándor. Helyben hagyva.

TANUGY.

Iskolai vizsgálatok. A községi iskolaszéknek folyó évi május hó 18-án tartott üléséből, a községi elemi leányiskolák IV-ik osztályaiban az évvégi vizsgálatok vezetésére kiküldetvén: ezen vizsgálatok határidejéül:

1. az olasz elemi leányiskola IV. osztályára nézve a f. évi június hó 19-ik,

2. az ujbárosi elemi leányiskola IV. osztályára nézve a f. évi június hó 20-ik,

3. a váraljai elemi leányiskola IV. osztályára nézve a f. évi június 21-ik napját azzal tűzöm ki, hogy a vizsgálatok az illető iskolai helyiségekben, a jelzett napokon mindenkor délelőtti 8 órakor fognak megkezdetni.

Erről az érdekelt szülőket, gyámokat és tanügybarátokat tisztelettel értesítem. Nagyváradon, 1899. május hó 28-án. *Ragány János*, elnök.

MULATSÁG.

Virág-corzó! A nagyvárad kerékpár egyesület által június hó 3 és 4-én rendezendő kerékpár-verseny és virágcorzó ügyében vetjük a következő értesítést:

A nagyvárad kerékpár-egyesület virág-corzója igen fényes és sikertelnek ígérkezik, a mai napig részt vételre Kolozsvár, Debreczen, Arad, Budapest, Temesvár, Nagy-Kálló és Nyiregyháza nagyszámú jelentetté be érkezésüket: egyletek fogadtatására az elnökség megtette a kellő intézkedéseket.

Együttal felhívja az elnökség az egyleti tagok figyelmét a lámpion-menetre, mely június 3-án este 7 órakor a Sport helyiségből indul ki, hogy minél számosabban jelenjenek meg. E célra a lámpionok Kalenda János ur üzetében szerezhetők meg. 1 frtos tribün és 50 kr. ülő helyek a virág corzóra Kalenda János, Cziller Imre és társa, Haraszi Viktor és Sichert Ede urak üzetében kaphatók.

A virág corzó és amateur versenyek remek kivitelű érmei Sichert Ede utóda arnyimves kirakatában, a virág-corzó tisztelet díjak pedig Kalenda János és Huzella M. urak kirakatában láthatók.

Végül pedig felkérem mindazon egyleti tag urakat, kik a Borszem Jankó tréfás felvételében részt vesznek, hogy ruhák összeállítása végett a színházi szabónál minél előbb megjelenni sziveskedjenek. Tisztelettel: *Kunz*, elnök.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Kedd: *Henschel fuvaros.*
 Szerda: *A gésák.*
 Csütörtök: *Himfy dalai.*
 Péntek: *A baba.*
 Szombat: *Boszorkányvár.*
 d. u. *Piroska és a farkas.*
 Vasárnap: este *Magdolna.*

Henschel fuvaros.

Dráma öt felvonásban írta Gerhard Hauptmann, fordította Molnár Eerencz.

Hauptmann, a Takácsok hírhedt szerzőjét legujabb szerzeményével kitiltották egynehány magyar és több német színpadról, aki a művészetet egy-egy irányeszmé propagálására, mutogatására használja s nem az abszolút szépné hódol, annak számítására kell arra is, hogy az ellenkező irányzat hívei megtorlással fognak élni. Ez a megtorlás pedig sokféle lehet, ha az erőszakos, úgy kevés eredménnyel jár, ha eszmei úgy, nagyobb eredménnyel biztat.

Henschel fuvaros ezuttal nem szolgá, irányeszmét, ha csak nem egy művészeti irányt, a vaskos realizmust. Henschel fuvaros nagyon is ártatlan egy alak, maznaságban szenvedő félóriás, aki Vermelskirch koresmáros szerint, ahova odavág, ott sem nő többé fü. Csakhogy nem igen vág ám. Egy erő nélküli nagyság, aki mikor feldühösödik kidob egy embert a koresmából, borzasztót kiált és aztán ismét egy rémlátomány rabja. Belátja azt is, hogy igazságosan szenved, habár más nem is látja be és gyűlöli azt is, aki neki valaha tanácsokat adott. Ez a darab főalakja mely körül inkább, mint melylyel a következő történet folyik le:

Henschel (Szentgyörgyi I.) jóbmódu fuvaros I kik egy vendégfogadó pinczelakásában. Henschelné (Laczkó Aranka) gyermekágyi lázban fekszik, mikor Henschel hazaérkezik a lóvásár-

ból. Henschelné cselédje Hanne (Horváth Paula) egy undorodásig durva cselédleány csak siettet a nagybeteg Henschelné halálát durva bánásmódjával, de még inkább az által, hogy féltékeny teszi az ura iránt. Egy az asszonyra nézve végzetes izgatott féltékenységi jelenet ki is tör: akkor, mikor Henschel egy kötöt hoz Hanné-ak. Az elkeseredett asszonynak ekkor fogadást tesz Henschel, hogy nem veszi el Hannét, ha felesége meg talál halni.

Henschelné meghal, Henschel pedig egy ideig csak állja a fogadást, hanem egyszer éppen feleségének névnapján megérlelődik benne a gondolat, hogy megházasodik újra, de még most is fél a fogadástól és elmondja házigazdájának Siebenhaar urnak, (Szerdahelyi F.) hogy kiút volt a felesége sirján, de nem kapott tőle semmiféle jelt, melylyel kijelentené, hogy a fogadását feloldozza. Siebenhaar ekkor így biztatja Henschelt: Isten nyugosztalja a halottakat; maga férfi ember, maga él, mit akar maga jeleket és csodákat, Henschel? Hisz elég nekünk ami eszünk, beérjük mi avval. Menjen csak egyszerűen a maga feje után. És Henschel elveszi feleségü a romlott szívű Hannet.

Ettől fogva kezdődnek Henschel rém látásai. A megszegett fogadás átka folyton üldözi s ő hajlandó mindenféle veszteségeit, bosszúságát ennek tudni be, végül még azt is, hogy felesége Hanne őt megcsalta. Pedig Hannét mint bukott leányt vette el, most pedig hogy Henschelné lesz, már a házasság első heteiben is szerelmi viszonyt folytat Gyurival (Bihari Akos.) egy faczér pinczérrel. Eppen egy pásztor óra alkalmával jön haza váratlanul Henschel a vásárból. Kedveskedni akar az asszonynak s elhozza a kis Bertát. (Fehérvári Anna) Hanne leánykori szeretkezésének gyümölcsét. Undorító jelenet következik erre, mely Henschelben is megrendíti a szeretetet Hanne iránt.

A negyedik felvonásban ismét tág tere nyílik auptmannak a vaskos realizmus kifejtésére. Vermelskirch (Vendrei F.) koresmájában vagyunk. Ott buslakodik Hauffe (Vágó B.) a béres, kit Henschel elbocsátott szolgálatából, ott van Gyuri a pinczér, Walther lókereskedő (Leövey Leo) és oda jön idogálni Henschel fuvaros is Bertával, akit nem mer az asszonnyal otthon hagyni. Hauffe gunyos czélezést tesz, Hannéra vonatkozólag. Henschel dühbe jön s kilöki a bérest s mikor a gyanus czélezásokat Walther is folytatja, megragadja ennek karját és szembesíti Hannéval. Hanne krokodil könyéből rögtön átlát a szítán s megsemmisülten rogy össze.

A dráma itt befejeződhetnék, hanem Hauptmann testileg is megakarja Henschelt semmisíteni hogy a meghalt asszony szellemét teljesen megbékítse. Annál könnyebben megy most már ez, mert Henschelt a sejtelmek mellett a valóság is győtri már.

Henschel meg is hal és őh férfi olvasó, te most okulj és ne házasodj kétszer, mert bizony bizony úgy találsz jární mint szegény Henschel a fuvaros, ki minthogy nem láthatta a piros alma belsejét, felvágva azt haláláig csalódott.

E dráma meséjében és dialógjában érvényesül a modern naturalizmus minden sajátága és eszköze. Hauptmann csak a pinczelakásban marad és a piszkos lebujsban s ide szállítja le nem ide való alakjait is. Azért kell itt lakni Henschelné is a jómódu fuvarosnak, ki ezeket kölcsönöz ki házigazdájának. Nem is emelkedik feljebb soha.

Bűnös itt minden, vagy bűn gyümölcse, még az ajtókilincsről is a bűn piszka ragad az emberre.

A haldokló asszony ajkairól is férje jövő boldogulása fölötti irigység bugyog fel. Sehöl egy rokonszenves alak, — Henschel is csak félig meddig az — minden olyan sötét undorító, piszkos. Ebben szeret mászkálni, kejelegni Hauptmann és erről hiszi azt, hogy jeleképzve, színre hozva, más embernek gyönyörűséget okoz. Ebben ugyan csalódik, mert bármi mesteri legyen is, az az . . . izé, mégis émelegést okoz gyönyör helyett.

Mindennek meg van a maga beszédje a természetben, mondja a nagy francia meseköltő Lafontaine. Hauptmann is rut alakjaival megfelelő dialógot mondhat el, ami megfelelő hangos kacagást eredményezett — a karzatton. Ismerősre találtak ott fönt a gallerián.

E darab mai előadásán nagyon meglátszik a gondos tanulmány, egyesek ambíciójukat is lelték benne, hogy valami kitűnőt nyujtsanak szerepükben, mások ellenben színházi flirteléshez folyamodtak, pedig mi sem illik inkább egy realiztikus darabhoz és különösen Henschel fuvaroshoz, mint maga a »természetes« hang. Az előadást minden kitűnősége daczára, a közönség csak akkor tudná élvezni, ha az mind műértőkből állana, a színházban siri csönd és figyelem uralkodna, de ez az ideális állapot a színházban nem igen áll be. Hauptmann mester-művét pedig másképp nem lehet élvezni, mert Sardou-féle pointjei nincsenek.

Az előadás fénypontja volt *Szentgyörgyi* István Henschel fuvarosban. Minden mozdulatán, minden kiejtésén meglátszott, hogy alakítása hetekig tartó gondos tanulmányozás eredménye és eredménye egy nagyszínészhetségének. És játéka közben annyira belémerül a valóság ábrázolásába, hogy észre veszi, hogy mi képezi a hatást a színpad és a valóság között, hogy a színpadon egy esemény 2—3 óra és több semmi esetre sem, egy jelenet meg fél vagy egy óra. A színészek tehetségét a színszerűség szerint kell alkalmazni, bár ezek lánczok a tehetségnek, elismerjük.

A művészi alakítását a közönség tapsviharral és számtalan kihívással jutalmazta. *Horváth* Paula Hanne szerepében szintén tisztában volt szerepének sajátjaival s igyekezett azt kellőleg kifejezni. *Laczkó* Aranka (Henschelné) találóan alakította a betegágyban fekvő türelmet vesztett, ingerült asszonyt. *Vágó* Béla (Hauffe) kisebb szerepében meglepő volt, mert ilyen szerepekre rendszeren nem szoktak annyi gondot fordítani, mint azt Vágó Béla tette. Jók voltak *Szerdahelyi* Ferencz (Siebenhaar), *Béhari* Ákos (Gyuri), *Leővey* L. (Walther), *Turcsányi* Olga (Francziska), míg *Vendrey* Ferencz (Wermelskirch) és *Nyáray* Antal (Fabig) a komorságból igyekeztek elvenni. (b-i.)

TAVIRATOK.

Kihallgatás a királynál.

Bécs, május 29. (Saját tud. táv.) *Széll* Kálmánt a király 3 órától fél ótig kihallgatáson fogadta. Politikusok véleménye az, hogy *Széll* erősen tartja magát ellenfeleivel szemben. Most már a válság megoldására a Reischsrath egybehívásával tesznek újabb kísérletet. Döntés még nem történt, de ez szerdánál előbb nem is valószínű.

Széll Kálmán a kihallgatásról jövet az újságíróknak csak ezt mondotta: A tárgyalásokat holnap folytatjuk.

A tüdővész-kongresszus a német császár előtt.

Budapest, máj. 29. (Saját tud. táv.) Mint Berlinből távirják, a császári pár tegnap fogadta Potsdamban a tüdővész kongresszus tagjait. *Korányi* drnak a császárné elragadtatással beszélt Magyarországról, a császár pedig budapesti fogadtatásáról beszélt nagy lelkesedéssel. A császár érdeklődéssel hallgatta *Korányi* tanár fejtegetését, hogy a gümőkór mily nagy mértékben pusztít Magyarországon. Elszörnyűködött rajta s megjegyezte, hogy nagy kár volna, ha az ádáz vész az erőteljes és ellenálló magyar törzset megtámadná.

A Dreyfus-ügy.

Páris, május 29. A »Figaro« ma befejezi a Dreyfus-ügyre vonatkozó közleményeit és végezetül annak az aggodalomnak ad kifejezést, hogy az ítélet megsemmisítésével és Dreyfusnak új haditörvényszék eléállításával csak meghosszabbítják a válságot. A »Figaro« azt kívánja,

hogy az ítéletet semmisítsék meg, a nélkül, hogy Dreyfust új haditörvényszék elé állítsanak.

Ugyancsak a »Figaro« közli ma a Déroulede-Habert-ügyre vonatkozó vádiratot, elmondja a február 23-iki eseményeket és azzal végzi közleményét, hogy Dérouledet és Habertt az állam biztonsága ellen irányuló merényletre való felbujtásról és a hadseregnek az engedelmesség megfogadására való felszólításával vádolják.

Páris, május 29. (Saját tud. táv.) Rochefort ma harcztot indított Beaupre ellen. Az óvatossági intézkedéseket fokozták. A folyosón 50 gárdista, az udvaron gyalogos és lovasrendőrök. A teremben a közönség és az újságírók fele áll. A tárgyalás délben kezdődött, kettőkor szünetet tartottak félóráig s utána ismét folytatták a tárgyalást. A közönség nyugodt magatartást tanusit, se a teremben, sem a palota előtt zavaró incidens nincs.

Páris, május 29. (Saj. tudósítónk távirata.) A tárgyalási palota folyosóin igen mozgalmas élet van. A birói kar között ott van Hadamardne, továbbá Janres Traxieux, Baranger, Lepino és még számosan, nagyobbrészt polgári ruhában. Beaupre mély csöndben elmondja, hogy mily körülményekben tárgyalták 1894-ben a szakértők Dreyfus pörét és azok ellentmondó véleményei daczára Dreyfuss mégis ártatlanságát hangoztatta, ami kitűnik a Henryhez intézett szavaiból, midőn ezt mondta: Ez a gyűlöletes vád halálom, miért nem szolgáltatnak nekem igazságot! Henry erre azt felelte, hogy nincs joga. — A déli órákban nagy élénkség uralkodik, mivel a szomszédos teremben tárgyalják Derouled ügyét. Egyszerre teremőr jelenti:

— Messiers la cour!

Belép Mazeau, ki Beaupra után következett a Dreyfus-pör előadásában, több birával jön be. Majd így adja elő a pör következményeit: Dreyfus, mikor meglátta a bordeut, fölkiáltott: ellopták irásaimat. Majd vázolja Dreyfus folyton hangoztatott ártatlanságát. Kimutatja, hogy szükség van a revízióra, mire nézve elég szolgálnak Henry hamisításai, a szakértők ellentmondásai, Dreyfus ügyvédjének érve, a titkos okiratok.

A kommün évfordulója.

Páris, május 29. A kommün évfordulója alkalmából az anarkisták népgyűlést tartottak és fölvonulást akartak rendezni, miközben verekedésre került a lodog a rendezőség és a tüntetők között. Néhány tüntető és öt rendőr megsebesült. Néhány embert letartóztattak. (Magyar Táv. Ir.)

Transzvál.

Johannesburg, május 29. Reuter. Az angol diplomáciai ügyvivő tegnap úgy nyilatkozott az uitlanderek vezetője előtt, hogy az angol kormány az uitlanderek helyzetének mielőbbi javulását óhajtja. Krüger elnöknek az angol biztossal való találkozásra tanusított készségét annak jeléül tekintik, hogy Transzvál őszintén akarja megoldani azt a kérdést, miként lehetne a most még választói jog nélkül szűkölködő lakosság méltányos kivánságait teljesíteni. (Magyar Táv. Ir.)

A texasi gyilkosság.

Budapest, május 29. (Saját tud. táv.) A minap írták a lapok, hogy a texasi San-Antoinóban meggyilkoltak egy Madarász nevű magyar asszonyt. Ma a meg-

gyilkolt kilétére vonatkozólag arról értesítenek, hogy a meggyilkolt *Madarász* Vilmosné sz. Ujházy Ilona, *Ujházy* László, volt sárosmegyei főispán leánya s *Madarász* Lászlónak, a volt 49-iki rendőrniszternek menyé.

A gyilkossággal egy napszámost gyanusítanak, ki előbb dühében megölte ur-nőjét s azután házát rá vujtotta.

A pestis

Alexandria, május 29. A pestisbetegek száma mindössze nyolcz, egyikük tegnap betegedett meg. Haláleset eddigelő nem fordult elő.

A szobranye elnöksége.

Szófia, május 29. A szobranye három új alelnöke közül az egyik a Stambulov-pártnak tagja, a miben annak a jelét látják, hogy a kormánypárt kebelében állítólag történt szakadás híre alaptalan (Magy. Táv. Ir.)

Gallieni.

Páris, május 29. Gallieni tábornokot Madagaszkarban tett kitűnő szolgálatai elismerésül hadosztálytábornokká nevezték ki. (Magy. Táv. Ir.)

Sztrájk.

Brünn, május 29. A sztrájkoló takácsok ma délelőtt a munkásotthonban gyűlést tartottak, a melyben körülbelül 8—10000 munkás vett részt. A szónokok felszólították a munkásokat, hogy addig sztrájkoljanak, a mig meg nem kapják a 10 órai munkaidőt. (Magy. Táv. Ir.)

Orosz hajó a Boszporusban.

Konstantinápoly, május 29. Az orosz önkéntes hajóraj Jekateri hoszlav nevű hajója emigránsokkal és Kelet-Ázsiában rendelt katonákkal átment a Boszporuson. (Magy. Táv. Ir.)

Képviselőválasztások Romániában.

Bukarest, május 29. A képviselőválasztási harmadik választó-testület tegnap választotta me országszerte teljes nyugalomban választóférfit. Mindenütt a konzervatív párt jelöltjeit választották meg. (Magy. Táv. Ir.)

NYILTTER*

Tudomására hozom Nagyvárad város közönségének, összes takarékpénztárainak, hogy gyermekeim: Derecskey Lajosné és Illés Lajosnak nagymérvű pazarlásai miatt — nevenre vagy nevenben általuk f lmutatott váltóra, kötelezvényre, vagy személyi hitelre semmit ne adják, mert azokért szavatosságot nem vállalok. Nagyvárad, 1899. május 22.

Illés János.

* E rovatt alattközlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

KÖZGAZDASÁG.

A szőlő állása hazánkban. A földmivelésügyi miniszterium hivatalos közlönyének utolsó száma a szőlők jelenlegi állásáról a következő jelentést teszi közzé: »A szőlőkben az április és májusi fagy helyenkint sok kárt okozott, minthogy azonban a szőlőtőkék többnyire egészségesek, a mult évinél több termésre van kilátás. Mindenesetre az időjárástól függ, mennyire fog megfelelni a szőlő a hozzá fűzött reményeknek.« Az egyes vidékekre nézve a

következésképpen csoportosítja jelentését: A Duna balpartján a szőlők mindenütt gazdagon fakadtak s általában igen jól állanak. A legtöbb helyen elfordult fagyok csak jelentéktelen károkat okoztak. A Duna jobbpartján szépen fejlődik, fürtök is szépen mutatkoznak rajta; a dér szörványosan — főleg a lapályos helyeken — sok kárt okozott benne. A Duna-Tisza közén néhol a jég és fagykárt nehezen hever ki, helyenkint rovarok is károsítják, többfelé azonban szépen indul és bő termést ígér. Metszés, kapálása befejezéséhez közeledik. néhol már permetezik is. A Tisza jobbpartján a szőlő többnyire kielégítően fakadt s az eszések az új ültetésekre is kedvező hatással voltak. A Tisza balpartján nyitása és metszése befolyeztetett; egyes részek kivételével jól fakad, szépen hajt és szépen rügyezik Hajdu-Dorog vidékén a május 8-án támadt köd a rügyképződésnek nagyon ártott. A Tisza szögén a filloxera pusztítás után megmaradt szőlők szépen megindultak s jól állanak. Fürtképződése gazdag s jó termést ígér. Első permetezést sok helyen megkezdték. Az új ültetések szépen sikerültek. A viharok és szelek néhol jelentékeny károkat okoztak bennök, mert sok ujhajtást letördeltek. Az erdélyi vármegyékben szépen fakad, jól hajt s a közepesnél jobb terméssel biztat. A permetezéshez hozzáfogtak, de a peronospora — szoktalanul korán — Nagy-Ényed határában máris mutatkozik. Gyulafehérvárról a vinczellérbogár kártételét jelentik.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, május 25.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel	357.80
Magyar hitel	387.50
Allamvasut	361.—
Rimamurányi	311.—

Magyar jelzalog	242.50
Salgótarján	636.
Wagon-köleson	623.—
Villamosvasut	135.—
Magyar leszamitoló	558.25
Iparbank	104.25
Budapest közuti	404.50
Kereskedelmi	101.50
Déli vasut	178.—

Az irányzat nyugodt.

Bécs, május 25.

Osztr. hitel	3.56
Magyar hitel	3.85
Allamvasut	3.55

Határidők.

Budapest, május 25.

Készáru buzában az irányzat szilárd volt, 15000 mm. forgalom mellett csak 5 krral magasabban jegyeztettek.

Buza áprilisra	9.05
Buza októberre	8.70
Uj tengeri	4.56
Kozs észre	6.79
Zab észre	5.45
Tengeri augusztusra	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsden 1899. május 25-én.

Magyar aranyjardék 4%	119.50
Magyar koronajardék	96.90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,00%	120.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,00%	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	120.75
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	100.30
talmérségi jog megváltási kötvény	96.75
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	160.75
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	138.25
Osztrák járadék papirban	100.10
Osztrák járadék ezüstben	119.50
Osztrák járadék aranyban	100.25
Osztrák korona járadék	119.50
Osztrák államsorsjegyek	100.25
Osztrák magyar bankrészevény	139.50
Magyar hitelbankrészevény	918.—
Osztrák hitelintézeti részevény	357.50
Párisi vista	47.80
20 frankos arany (Napoleon'or)	9.55
Németbirodalmi márka	58.92
London vista	120.50
20 márkás arany	11.78

NAGYVÁRADI SZINKOR.

Evadberlet 28. szám. Kiszberlet 28. szám.
Páros. Páros.

Ma kedden, 1899. május 30 án

kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:
másodsor:

Henschel fuvaros.

Dráma 5 felvonásban. Irta: Gerhardt Hauptmann.

SZEMÉLYEK:

Henschel, fuvaros	Szentgyörgyi I.
Henschelné	Laczkó Aranka
Schäl Hanne (később Henschelné)	Horváth Paula
Berta	Fehérvári Anna
Walther, lókereskedő	Leóvey Leó
Siebenhaar	Szerdahelyi Ferencz
Károlyka, fia, 5 éves	Winkler Katicza
Wermelskirch, fogadós	Vendrei F.
Wermelskirchné	K. Arpási Kata
Franziska, leányuk	Turcsányi Olga
Haufie, béres	Vágó Béla
Ferkó, legény	Tompa K.
Gyuri, pincér	Bihari Akos
Fabig, házaló	Nyárai Antal
Hildebrandt, kovácsmester	Várad M.
Grunnert, lódoktor	Török Károly
Tüzlőtő	Lantos J.

Helyárak: Alsó pátoly 4 forint, felső pátoly 3 forint. Tamlásszék I—VIII. sorig 1 forint. IX—XI sorig 80 krajczár. Zártszék I. II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár. földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal: karzat 20 krajczár.

Egy színlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap szerdán, 1899. május 31-én

A gésák.

Énekes játék 3 felvonásban.

Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1899. évi május 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.						Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.						Püspök-Ladány—Debreczen—Ermihályfalva.					
	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	T. v.
Kolozsvár	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Budapest ind.	9 15	1 55	5 45	8 30	—	P.-Ladány ind.	5 25	1 24	4 06	2 29	6 05
B.-Hunyad	12 20	6 40	8 37	7 55	—	Nagykúta	10 20	3 00	7 54	10 16	—	Debreczen	6 46	3 —	5 22	3 56	8 20
Csucsá	12 52	7 09	9 19	8 37	4 49	Szolnok	11 19	3 56	9 27	11 31	—	Ermihályfalva ér.	7 29	4 01	6 35	4 58	9 47
Bucsa	—	—	9 33	8 52	5 13	P.-Ladány	12 55	5 28	11 53	2 00	5 00	Ermihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.					
Brátka	—	—	9 50	9 11	5 38	Báránd	—	—	12 07	2 12	5 17		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.
Rév	1 34	7 47	10 08	9 32	6 13	Sáp	1 17	5 48	12 24	2 27	5 38	Ermihályfalva ind.	6 36	11 09	5 27	9 14	8 15
Élesd	1 48	7 59	10 25	9 49	6 42	B.-Ujfalu	1 33	6 03	12 46	2 47	6 04	Debreczen	3 37	12 36	8 15	10 27	9 01
Mező-Telegd	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Peterd	—	—	1 00	3 00	6 21	P.-Ladány ér.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 48
F.-Vásárhely	—	—	11 01	10 27	7 38	M.-Kereszt-	—	—	1 14	3 12	6 37	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés—Debreczen—Nagy-Léta					
Várad-Velence	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Bors	—	—	1 28	3 25	6 56		V. v.	V. v.	V. v.	V. v.	V. v.
Nagyvárad ér.	2 31	8 38	11 17	10 44	8 —	Püspöki	—	—	1 36	3 32	7 08	Debreczen i.	8 35	4 21	Nagy-Léta	5 25	1 05
Nagyvárad ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Nagyvárad ér.	2 11	6 39	1 48	3 42	7 22	Sáránd	9 28	5 06	Vértés ind.	—	—
Püspöki	—	8 51	11 42	11 14	2 37	Nagyvárad ind.	2 18	6 46	2 06	3 58	12 20	H.-Bagos	9 41	5 17	M.-Pályi	5 47	1 30
Bors	—	—	11 50	11 22	2 48	V.-Velence	2 24	—	2 30	4 05	12 29	H.-Pályi	10 05	5 41	H.-Pályi	6 03	1 48
Mező-kereszt	—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Vásárhely	—	—	2 41	4 16	12 44	M.-Pályi	10 20	5 55	H.-Bagos	6 18	2 05
Mező-Peterd	—	—	12 15	11 50	3 38	M.-Telegd	2 50	7 15	3 03	4 38	1 15	N.-Léta	—	—	Sáránd	6 40	2 29
B.-Ujfalu	3 18	9 23	12 29	12 05	4 16	Élesd	3 04	7 28	3 21	4 56	1 43	Vértés ér.	10 43	6 15	Debreczen é.	7 18	3 13
Sáp	3 33	9 38	12 47	12 25	4 49	Rév	3 26	7 50	3 45	5 20	2 21	Sáránd—Derecske, Derecske—Sáránd.					
Báránd	—	—	1 01	12 41	5 13	Brátka	—	—	4 06	5 43	2 57	Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	1 49
P.-Ladány	4 03	10 06	1 34	1 19	5 31	Bucsa	—	—	4 27	6 04	3 26	Derecske ér.	9 57	5 35	Sáránd ér.	6 20	2 09
Szolnok	5 39	11 44	3 35	3 37	—	Csucsá	4 16	8 37	4 53	6 31	4 00						
Nagy-K	6 34	12 41	4 45	5 07	—	B.-Hunyad	4 52	9 08	5 32	7 16	4 55						
Budapest ér.	7 50	01 50	6 20	7 10	—	Kolozsvár ér.	5 55	10 08	6 59	8 33	7 04						